

Datum

2021-02-10

Vår referens

Alexandra Nattlund Palmén

Stadsjurist

aleksandra.nattlundpalmen@malmo.se

Remiss från Vattenmyndigheten i Södra Östersjön om Samråd om vattenförvaltning 2021-2027 i Södra Östersjöns vattendistrikt MN-2020-10880

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har översänt en remiss från Vattenmyndigheten Södra Östersjön. Vattenförvaltningen i Sverige utgår ifrån fem vattenmyndigheter som ansvarar för varsitt vattendistrikt. Vattenmyndigheterna är placerade vid en länsstyrelse i distriktet och Malmö ingår i Södra Östersjöns vattendistrikt vars vattenmyndighet är placerad vid Länsstyrelsen i Kalmar län.

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt genomför nu ett samråd inför vattenarbetet 2021–2027 och har bland annat skickat ut förslag till nytt åtgärdsprogram på remiss. Miljönämnden är positiv till förslagen men lämnar ett antal synpunkter på de åtgärder i åtgärdsplanen som riktar sig till kommuner.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på kommunstyrelsens remiss enligt förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2021-02-10
- Bilaga 1 Förslag till förvaltningsplan för vatten 2021–2027 Södra Östersjöns vattendistrikt
- Bilaga 2 Förslag till åtgärdsprogram för vatten 2021–2027 Södra Östersjöns vattendistrikt
- Bilaga 3 Förslag till miljö kvalitetsnormer för Södra Östersjöns vattendistrikt
- Bilaga 4 Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka 2021–2027 Södra Östersjöns vattendistrikt
- Bilaga 5 Miljökonsekvensbeskrivning Åtgärdsprogram för vatten 2021–2027 Södra Östersjöns vattendistrikt

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2020-02-17

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en remiss från Vattenmyndigheten Södra Östersjön gällande förslag till förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljökvalitetsnormer och en delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka, inför vattenarbetet 2021–2027, till bland annat miljönämnden för samråd. Svar önskas senast 2021-03-01.

Bakgrund

EU:s länder arbetar sedan år 2000 utifrån en gemensam vattenpolitik, som styrs av det så kallade ramdirektivet för vatten (Vattendirektivet 2000/60/EG) som infördes i svensk lagstiftning under 2004. Syftet med direktivet är att skydda och förbättra vattenkvaliteten i vattendrag, sjöar, grundvatten och kustnära havsområden. En viktig del i arbetet är att alla berörda, såväl myndigheter som organisationer, företag och privatpersoner, ska kunna vara delaktiga. Samrådet syftar till att samla in synpunkter från olika aktörer så att beslut kan fattas utifrån ett så brett underlag som möjligt.

Vattenförvaltningen i Sverige utgår ifrån fem vattenmyndigheter som ansvarar för varsitt vattendistrikt. Vattenmyndigheterna är placerade vid en länsstyrelse i distriktet. Malmö ingår i Södra Östersjöns vattendistrikt vars vattenmyndighet är placerad vid Länsstyrelsen i Kalmar län.

Eftersom förutsättningarna skiljer sig mellan vattendistrikt tas distriktspecifika styrdokument fram. Vattenmyndigheten för Södra Östersjön samråder nu de planer och program som ska utgöra grunden för vattenförvaltningen i distriktet under kommande 6-årscykel.

Förslag till förvaltningsplan för Södra Östersjöns vattendistrikt

Förvaltningsplanen beskriver tillståndet hos vattnen i distriktet, hur vattnet övervakas och används. Vattnets kvalitet bedöms med hjälp av många faktorer och det samlade resultatet redovisas i Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Förvaltningsplanen ger en bra överblick av vilka problem och risker som behöver åtgärdas i Södra Östersjöns vattendistrikt. Den blickar också framåt och pekar ut riktningen för förvaltningen av vattenmiljön i distriktet på både kort och lång sikt.

Förslag till åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt

I åtgärdsprogrammet återfinns de åtgärder som myndigheter och kommuner ska genomföra för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Dessa åtgärder är av administrativ art, vilket ofta innebär att myndigheter och kommuner i sin tur ställer krav på olika aktörer att vidta fysiska åtgärder som förbättrar vattenmiljön. Åtgärdsprogrammet beskriver även de samhällsekonomiska konsekvenserna av åtgärderna liksom de förväntade resultaten i miljön. Detta åtgärdsprogram bygger på föregående program men har uppdaterats med ett antal nya åtgärder medan åtgärder som anses genomförda har tagits bort.

Förslag till miljökvalitetsnormer för Södra Östersjöns vattendistrikt

Miljökvalitetsnormer säger vilken kvalitet ett vatten ska ha vid en viss tidpunkt och är målet för förbättringsåtgärderna i åtgärdsprogrammet. Normalt sett ska en vattenförekomst nå minst ”god status”. Ibland finns det dock anledning att göra undantag och tillåta att vattnet inte behöver nå upp till god status, eller att god status ska nås vid en senare tidpunkt. Förslagen till miljökvalitetsnormer finns i VISS: viss.lansstyrelsen.se. Kapitel 7 i förvaltningsplanen beskriver hur miljökvalitetsnormerna tagits fram.

Förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka för Södra Östersjöns vattendistrikt

Delförvaltningsplanen innehåller en beskrivning av de tilltagande problemen med vattenbrist. Exempelvis besvaras frågeställningar om vad det är som orsakar vattenbrist och vilka effekter det ger i samhället. Planen beskriver vad som sker för att åtgärda och förebygga problemen och innehåller förslag till ytterligare åtgärder, utöver de som finns i distriktets åtgärdsprogram för vatten.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Miljökonsekvensbeskrivningen identifierar och beskriver den betydande miljöpåverkan som genomförandet av åtgärdsprogrammet kan medföra. Synpunkter som gäller miljökonsekvenserna kommer att beaktas vid beslut om att fastställa åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljö kvalitetsnormer.

Förvaltningens förslag till yttrande

Miljönämnden är överlag positiv till föreslagna dokument rörande vattenförvaltningen i Södra Östersjöns vattendistrikt men vill framföra följande synpunkter på förslaget till åtgärdsprogram som bör beaktas och arbetas in i stadens samlade remissvar. Miljönämnden har framförallt granskat åtgärdsprogrammet och de åtgärder som riktar sig till kommunerna.

Kommunåtgärd 1

Åtgärden syftar till att kommunerna ska ta fram en förvaltningsövergripande vattenplan med syfte att identifiera vilka vattenförekomster som kräver åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.

Vattenplanen ska ha ett avrinningsområdesfokus och behöver därför genomföras i samarbete med andra berörda kommuner. Vattenplanen ska även innehålla en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat med utgångspunkt i den regionala vattenförsörjningsplanen som Länsstyrelsen Skåne ansvarar för. Den övergripande vattenplanen ska säkerställa att alla tillämpliga delar av kommunens verksamhet beaktar uppfyllelsen av miljö kvalitetsnormerna. Till exempel nämns översikts- och detaljplanering, framtagande av planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten samt tillsynsplan och behovsanalys för miljöfarlig verksamhet.

Åtgärden ska vara vidtagen senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande vilket troligtvis innebär senast under år 2023.

Miljönämnden ställer sig positiv till den nya åtgärden med en övergripande vattenplanering inom kommunen, dock är beskrivningen något otydlig särskilt avseende detaljplanernas roll i uppfyllandet av miljö kvalitetsnormer. Stadsbyggnadsförvaltningarnas ansvar bör tydliggöras.

Inför Malmö stads hantering av åtgärden förespråkar miljönämnden att framtagandet av en vattenplan sker i form av ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och inte som ett fristående styrdokument. Detta då frågorna har en logisk hemvist inom översiktsplanprocessen. Det är dock viktigt att processen och ansvarsförhållandena kring framtagandet förbereds noga för att säkerställa att slutresultatet lever upp till de krav som åtgärden stipulerar.

Miljönämnden vill lyfta att det kan bli svårt att uppfylla miljö kvalitetsnormerna i vattenförekomsterna inom kommunen samtidigt som det pågår en ökande urbanisering och fortsatt exploatering.

Miljönämnden är positiv till ett ökat regionalt samarbete kring vattenfrågor och gläds över att vikten av detta särskilt lyfts fram. Miljönämnden har goda erfarenheter av samarbete med aktörer inom Sege ås vattenråd, Sydvästskånes grundvattenkommitté samt inom Öresundsvattensamarbetet. Inom ramen för åtgärdens genomförande kan det finnas anledning att överväga ett medlemskap i Öresunds vattenvårdsförbund.

Kommunåtgärd 2

Åtgärden syftar till att kommunen ska utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter enligt MB 9 kap., förorenade områden enligt MB 10 kap. och jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.

Kommunen ska även följa upp och säkerställa att de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomför de åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.

Miljönämnden instämmer i att tillsyn enligt MB kap 9, 10 och 12 är nödvändig för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas och detta kommer särskilt belysas i nämndens kommande tillsynsplan. Miljönämndens tillsynsverksamhet lägger redan idag vikt på denna typ av verksamheter men åtgärden kan ge ytterligare stöd för en framtida prioritering av tillsynsområdet.

Miljönämnden instämmer även i andra stycket under rubriken Motivering men vill förtydliga att få tillsynsobjekt ensamt påverkar en miljökvalitetsnorm. De objekt som är aktuella för åtgärdens andra punkt är generellt sett större tillståndspliktiga verksamheter med befintliga tillstånd. Tillsynen på dessa objekt är således begränsad till att säkerställa åtföljandet av ett beslutat tillstånd och ger inget utrymme för att ställa krav på åtgärder som går utöver verksamhetens tillstånd. För att nå en sådan effekt som åtgärden eftersträvar bland tillståndspliktiga verksamheter krävs det insatser inom miljöprovningen, och inte enbart inom miljötillsynen.

För att tillsynen ska kunna bedrivas på ett effektivt och enhetligt sätt behöver kommunerna tillsynsvägledning från de centrala myndigheterna. Vattenförvaltningens material upplevs ofta som svårtolkade och inte anpassade för att användas vid tillsyn. Ett exempel på det är hur VISS¹ är uppbyggt där det är svårt att hitta rätt information som är tillräckligt hållbart för att användas i ett beslutsunderlag. Det hade varit önskvärt att vägledningar samlades eller länkades från en gemensam plats, till exempel Naturvårdsverkets eller Hav och Vattenmyndighetens webbplatser alternativt via en egen portal.

Kommunåtgärd 4

Åtgärden syftar till att kommunen ska genomföra översikts- och detaljplanering, provning och tillsyn enligt plan- och bygglagen på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

¹ VISS står för Vatteninformationssystem Sverige och är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs och vattenmyndigheten. VISS förvaltas i dag av Länsstyrelsen i Jönköping. I VISS finns klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.

Kommunen ska särskilt tydliggöra att miljökvalitetsnormerna är bindande och ska ligga till grund för planer och beslut, bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen beaktar lokala, regionala och nationella planeringsunderlag samt bevaka att regionala vattenförsörjningsplaner inarbetas i översiktsplanen.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Miljönämnden vill lyfta att i genomförandet av åtgärden är det nödvändigt att kommunerna tillämpar ett förvaltningsövergripande arbetssätt för att skapa en ökad helhetssyn i arbetet med att identifiera och prioritera vattenförekomster som är i behov av åtgärder för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Finansiering

Åtgärdsprogrammet är rättsligt bindande för kommuner och innehåller de åtgärder som kommunen behöver företa för att nå miljökvalitetsnormerna för god vattenkvalitet. Flera åtgärder från tidigare förvaltningscykel finns kvar men det tillkommer också nya krav på vattenplanering för kommunerna.

Åtgärdsprogrammet saknar en grundlig analys vad gäller finansiering. Ett antal åtgärder ska finansieras med tillsynsavgifter eller med statligt stöd, men flera åtgärder har ingen princip för finansiering, vilket inte är förenligt med den kommunala finansieringsprincipen och därmed motverkar syftet med stabila planeringsförutsättningar. För att kommunerna ska kunna vidta nödvändiga åtgärder i enlighet med åtgärdsprogrammet med bland annat de prioriteringar som kommer att krävas bör finansieringsfrågan vara utredd och säkerställd. Åtgärdsprogrammet förelägger kommunen flera obligatoriska åtgärder som direkt kommer att påverka olika delar av kommunens verksamhet. Att säkerställa finansieringsfrågan är en förutsättning för att på både kort men framförallt lång sikt uppnå syftet med åtgärdsprogrammet.

Det krävs ökade resurser vad gäller åtgärdsplanering, därför är det viktigt att finansieringen blir mer långsiktig eftersom åtgärderna ofta innebär fleråriga åtaganden. Bristen på långsiktig finansiering av åtgärdsarbete i åtgärdsprogrammet kan vara ett hinder för att åstadkomma åtgärder som ger tydlig effekt i miljön.

Barnkonventionen

Barnkonventionen har beaktats vid handläggningen av detta ärende på följande sätt. Rent vatten är grundläggande för allt liv på jorden och att effektiva åtgärder genomförs för att uppfylla miljökvalitetsnormerna är därför centralt i allt miljöarbete. En hållbar vattenförvaltning säkerställer att barn och unga, nu och i framtiden, kan njuta av rent vatten i Malmö och resten av Sverige.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Olof Liungman
Avdelningschef
Miljöstrategiska avdelningen